

گزارش «ایران» درباره «موسیقی تئاتر» و چالش‌های آن

همنوايي نَت و نمايش روي صحنه

گزارش

حامد قریب
گروه فرهنگی

«موسیقی تئاتر»، هنری که سال‌ها در سایه نور صحنه پنهان مانده بود، این روزها دوباره به میان گفت‌وگوهای جدی جامعه هنری بازگشته است. انجمن موسیقی تئاتر ایران (خانه تئاتر)، با حضور جمعی از آهنگسازان، نوازندگان و کارشناسان این حوزه، گام تازه‌ای در مسیر احیای جایگاه واقعی این بخش تخصصی برداشته است؛ بخشی که به گفته

موسیقی تئاتر، رکن فراموش‌شده صحنه‌های نمایشی است

یکی از ارکان مغفول مانده تئاتر، موسیقی تئاتر است؛ بخشی از هنر که گرچه اغلب در پس‌زمینه شنیده می‌شود، اما در ژرف‌ترین لایه‌های اثر، نفس می‌کشد و بر جان مخاطب می‌نشیند. در طول سال‌های فعالیت‌م، به‌عنوان آهنگساز تخصصی تئاتر، سینما و تلویزیون و نیز به‌عنوان مدرس دانشگاه، بارها شاهد این بوده‌ام که فقدان ارزیابی تخصصی و کارشناسانه موسیقی تئاتر، چه آسیب‌هایی به کیفیت آثار وارد کرده است. امروز دیگر نمی‌توان از کنار این مسأله با سکوت یا بی‌تفاوتی عبور کرد.

نبود کارشناسان متخصص موسیقی تئاتر در فرآیند دآوری جشنواره‌ها، نه‌تنها موجب نادیده‌گرفتن تلاش و خلاقیت آهنگسازان این حوزه می‌شود، بلکه به‌تدریج استانداردهای تولید موسیقی برای صحنه را هم پایین می‌آورد. نتیجه، همان چیزی است که امروز در بسیاری از آثار شاهدیم: موسیقی‌هایی که یا صرفاً تزئینی‌اند یا به لحاظ دراماتیکی و زیبایی‌شناختی در خدمت کلیت اثر قرار نمی‌گیرند. پیشنهاد من ساده اما جدی است:

موسیقی تئاتر، رکن فراموش‌شده صحنه‌های نمایشی است

حضور آهنگسازان و متخصصان این حوزه در ترکیب حیأت‌های دآوری جشنواره‌های تئاتری کشور، بویژه در سطوح استانی و ملی، یک ضرورت است، نه یک انتخاب. از این طریق، نه‌تنها می‌توان به ارزیابی علمی و هنری آثار دست یافت، بلکه می‌توان استعدادهای درخشان آهنگسازی، نوازندگی و حتی خوانندگی در عرصه تئاتر را در سراسر کشور، خصوصاً در استان‌ها و شهرستان‌های محروم، شناسایی و حمایت کرد.استعدادهایی که اگر دیده نشوند، خاموش خواهند شد و اگر پرورش یابند، می‌توانند نسل تازه‌ای از موسیقیدانان خلاق را به صحنه بیاورند. در همین راستا، خوشبختانه انجمن موسیقی تئاتر ایران گام اول را برداشته و با انتشار فراخوانی اعلام کرده است که از ارزیابی تخصصی موسیقی‌های اوریجینال ساخته شده برای تئاتر، از نیمه دوم سال ۱۴۰۴ در تهران آغاز خواهد شد و از سال ۱۴۰۵ به‌صورت سراسری در کل کشور اجرا می‌شود. این طرح با هدف تحلیل علمی آثار، شناسایی ظرفیت‌های نهفته و ایجاد بسترهایی برای تعامل میان آهنگسازان، نوازندگان و خوانندگان تئاتر شکل گرفته است تا نه‌فقط کیفیت آثار ارتقا یابد،

شکل‌گیری موسیقی و نمایش چگونه رونق گرفت؟

کاخ گلستان بسازد.

اگرچه این تصمیم به سبب نگاه‌های سنتی هیچگاه به بار ننشست و در آخر، آن اپراخانه به تکیه تبدیل شده و محلی برای تئریه‌خوانی‌های مختلف شد. اما این هنر در دوره‌های بعد به مسیر خود ادامه داد و حتی پیش از انقلاب اپراهای بسیاری ساخته شد. به عنوان مثال، ابره‌هایی (به اپراهای کوچک گفته می‌شود) که علی‌نقی وزیري نوشت، در این زمینه نقش بسزایی داشت. بعد از او پرویز محمود از رهبران ارکستر سمفونیک در زمینه اپرا کارهایی تولید کرد. از دیگر هنرمندانی که در زمینه اپرا نقش مؤثری داشتند می‌توان به احمد پژمان و اپرای «جشن دهیان» اشاره کرد که براساس داستان‌های فولک ایرانی نگاشته شده است. همچنین آثار ماندگار حسین دهلوی و اپرای «خسرو و شیرین»، «بیژن و منیژه»، «مانی و مانا» و... و در ادامه لوریس چکنواریان از آهنگسازان شناخته‌شده در زمینه اپراونویسی آثار چوَن «رستم و سهراب»، «پردیس و پریسا» و... را تولید کرده است. ناگفته نماند، بهروز غریب‌پور هم در زمینه ساخت اپرا ید طولانی دارد و آثار بسیاری همچون «اپرای عروسکی مولوی»، «اپرای عروسکی حافظ»، «اپرای عروسکی خیام» و... را ساخته است. جالب است بدانید، حسین سرشار و اسفندیار قره‌باغی از خوانندگان شناخته‌شده اپرا در ایران هستند.

البته در حال حاضر همنشینی موسیقی و تئاتر، شکل تازه‌تر و لاکچری‌تری به خود گرفته است و با عنوان‌هایی چون «نمایش موزیکال» یا «کنسرت نمایش» روی صحنه می‌روند؛ اجراهایی که از اقبال خوبی برخوردارند و توانسته‌اند نظر کارگردانان تئاتر

افعالان آن، نه تزئین صحنه، بلکه روح پنهان روایت نمایشی است.

این انجمن در تازه‌ترین نشست خود، چهارشنبه شانزدهم مهر میزبان رضا مردانی، مدیرکل هنرهای نمایشی و بابک رضایی، مدیرکل موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از چهره‌های مطرح فعال در حوزه موسیقی تئاتر بود. این نشست، فرصتی را فراهم کرد تا دغدغه‌هایی که سال‌ها در سکوت مانده بودند، مطرح شوند. نبود داوران متخصص در جشنواره‌ها، نادیده‌گرفتن زحمات آهنگسازان و بی‌توجهی به استانداردهای حرفه‌ای تولید موسیقی برای صحنه از جمله این موارد به شمار می‌آید. بنابراین صحبت‌های مطرح شده در این نشست که شامل برنامه‌ریزی برای انتخاب موسیقی سال تئاتر و

بلکه عدالت فرهنگی در دسترسی هنرمندان جوان و استعدادهای مناطق کمتر توسعه‌یافته نقش کلیدی خواهد داشت. امیدوارم این حرکت، آغازی برای شکل‌گیری یک جریان جدی و معیارهای قیق و علمی برای سنجش کیفیت موسیقی تئاتر را در برمی‌گیرد. این فرم، نه‌تنها به داوران کمک می‌کند تا با نگاه کارشناسانه و منظم، آثار را بررسی کنند، بلکه به آهنگسازان نیز بازخوردی کاربردی و سازنده ارائه می‌دهد. معیارهای ارزیابی در این فرم شامل موارد مهمی از جمله: خلاقیت و نوآوری در ایده‌ها و ترکیب سازها، هماهنگی موسیقی با متن و اجرای نمایش، تأثیرگذاری دراماتیک موسیقی بر روایت، کیفیت هنری در ملودی، هارمونی و انسجام قطعات، نوآوری در بومی‌سازی یا بین‌المللی‌سازی زبان موسیقایی، کیفیت اجرای خطوط آوازی و سازی و همچنین کیفیت صدابرداری در ضبط یا اجرای زنده است.

این روش نظام‌مند و دقیق، فرصت می‌دهد که هراتر براساس جنبه‌های گوناگون هنری و فنی بررسی شود و داوران بتوانند نظر کیفی خود را با دلایل مستند بیان کنند. این فرم، بخشی از تلاش‌های انجمن برای ایجاد شفافیت، عدالت و ارتقای کیفی موسیقی تئاتر

نمایشی به برنامه‌های عملیاتی است. باید پذیرفت که سال‌هاست موسیقی در تئاتر ما به حاشیه رانده شده و بسیاری از تولیدات، از فقر خلاقیت در استفاده از موسیقی رنج می‌برند. اگر می‌خواهیم این روند تغییر کند، باید سه اقدام را در اولویت قرار دهیم: ۱. تدوین سند راهبردی مشترک بین انجمن موسیقی تئاتر، هنرهای نمایشی و دفتر موسیقی ۲. برگزاری کارگاه‌های تخصصی برای ایجاد زبان مشترک بین کارگردانان و آهنگسازان ۳. ایجاد بانک اطلاعاتی از آهنگسازان و اهالی موسیقی تئاتر نشست تخصصی انجمن موسیقی تئاتر در تئاتر شهر، آغاز راهی است که باید با پیگیری اعضای انجمن و حمایت نهادهای ذی‌ربط به نتیجه برسد. اگر تنها به برگزاری چنین جلساتی بسنده کنیم، فرصت تاریخی برای احیای این هنر را از دست داده‌ایم.

ریچارد عیسی‌پور (عضو هیأت مدیره انجمن موسیقی تئاتر ایران)

انجمن موسیقی تئاتر ایران، داوری و ارزیابی آثار نمایشی را از سرمی‌گیرد

از آنجایی که موسیقی تئاتر به عنوان یکی از تخصصی‌ترین بخش‌های موسیقی به شکلی منحصربه‌فرد، مانند پلی هنر نمایش و موسیقی را به هم مرتبط کرده و باعث رنگ‌آمیزی یک اثر دراماتیک می‌شود، انجمن موسیقی خانه تئاتر به عنوان تنها مرجع تخصصی موسیقی تئاتر در ایران که از همراهی حرفه‌ای‌ترین اعضا تحت عناوین آهنگساز، نوازنده، خواننده و مهندسی صدا در این عرصه بهره می‌برد، از بدو تأسیس همیشه سعی در این داشته که بتواند جایگاه واقعی و اصلی این تخصص مهجور مانده را به جامعه هنری شناساند. دراین راستا پس از رازینی‌های بسیار، هیأت مدیره انجمن بر آن شد که در جهت به اشتراک گذاشتن نتایج حاصل از جلسات متعدد با مسئولان هر دو حوزه تخصصی، در قالب نشستی با حضور اعضای مسئولین مربوطه و علاقه‌مندان، نتایج به دست آمده را به اطلاع عزیزان برساند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به شروع دوباره داوری موسیقی نمایش‌های روی صحنه در جهت کشف استعدادهای تازه، تشویق کارگردان‌ها به استفاده از موسیقی‌های اوریجینال به جای موسیقی‌های انتخابی برای نمایش‌ها، بررسی و داوری صدابرداری مهندسی صوت، توجه به موسیقی نمایش‌های کودک به دلیل جایگاه ویژه و خاص آن اشاره کرد. امید است که با همت مسئولین و تلاش هنرمندان عرصه موسیقی تئاتر شاهد ارتقای جایگاه این هنر مهجور و خلق آثاری ماندگار باشیم.

شهرام نجاتی (عضو هیأت مدیره انجمن موسیقی تئاتر ایران)
ما جمعی از آهنگسازان فعال در عرصه موسیقی تئاتر، براین باوریم که در سال‌های اخیر جایگاه موسیقی در تئاتر، بویژه در حوزه داوری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، دچار نوعی برداشت

درخواست آهنگسازان تئاتر برای حضور در داوری‌ها

ما جمعی از آهنگسازان فعال در عرصه موسیقی تئاتر، براین باوریم که در سال‌های اخیر جایگاه موسیقی در تئاتر، بویژه در حوزه داوری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، دچار نوعی برداشت

سلیقه‌ای و نادیده‌انگاری شده است. ما «موسیقی» هستیم؛ نه «موسیقی تئاتر» جدا از بدنه موسیقی کشور و نه شاخه‌ای کم‌اهمیت‌تر از آن. ما در اصل، بخشی از پیکره واحد و تخصصی موسیقی ایران هستیم که صرفاً در مدیوم تئاتر فعالیت می‌کنیم. اما متأسفانه در تصمیم‌گیری‌ها و داوری‌ها، این بخش از موسیقی همواره نادیده گرفته می‌شود. در ترکیب حیأت‌های داوری جشنواره‌ها و رویدادها، معمولاً از آهنگسازان توانمند و متخصص این حوزه استفاده نمی‌شود؛ در حالی که در میان ما آهنگسازان برجسته صاحب‌نامی حضور دارند؛ از جمله سعید ذهنی، سحر لطفی، سیاوش لطفی، مسعود سخاوت دوست و نوازندگانی شایسته چون حامد ابراهیمی و امجد ابراهیمی که هر یک سابقه حرفه‌ای، اعتبار هنری و کارنامه‌ای روشن در موسیقی صحنه و تئاتر دارند.

انتظار و خواسته‌ما از مرکز هنرهای نمایشی و انجمن موسیقی کشور این است که: اول، از ما به عنوان داور در جشنواره‌ها و رویدادهای مرتبط، به شکل جدی، مستمر و غیرسلیقه‌ای استفاده شود. دوم، قراردادهای تیپ برای آهنگسازان موسیقی تئاتر تعریف و اجرا شود تا شان حرفه‌ای این قشر به رسمیت شناخته شود. سوم، موسیقی‌های تولیدشده برای تئاتر، ضبط، آرشیو و به‌صورت بسته (Package) منتشر شود تا این آثار در حافظه هنری کشور باقی بماند. چهارم، از مزایای صنفی و حمایتی انجمن موسیقی کشور، آهنگسازان تئاتر نیز همچون دیگر آهنگسازان کشور بهره‌مند شوند. ما باور داریم که تقویت جایگاه موسیقی تئاتر، نه‌تنها شان هنرمندان این حوزه را پاس می‌دارد، بلکه به ارتقای کیفی آثار نمایشی کشور نیز منجر خواهد شد.

محمد فرشته‌نژاد (آهنگساز و عضو انجمن موسیقی تئاتر ایران)

آغاز دوباره داوری موسیقی تئاتر برای شناسایی استعدادها

جلسه معارفه انجمن موسیقی تئاتر در باب معرفی پروژه انجمن در مورد ارزیابی و داوری موسیقی‌های تئاترهای سال جاری در شهر تهران با این هدف برگزار شد که «مسئقل بودن انجمن را که در راستای اهداف اصلی هر صنف و تخصصی است، بیان کند و از نهادهایی چون دفتر موسیقی و دفتر هنرهای نمایشی وزارت ارشاد حمایت بگیرد. معرفی آهنگسازان، نوازندگان و خوانندگانی که در تئاترهای روی صحنه هنرنامه‌یی می‌کنند و معمولاً به آنها هیچ‌گونه توجه ویژه‌ای نمی‌شود. این رویداد که توسط جمع کثیری از اهالی موسیقی تئاتر، با معرفی ارزیابان و داوران در تخصص‌های مختلف موسیقی کلاسیک، اپرایی، الکترونیک و... برگزار شد و به کار خود پایان داد.

انجمن موسیقی خانه تئاتر پس از هشت سال وقفه بر آن شده است، دوباره با این برنامه باعث معرفی و تشویق هنرمندان با استعداد و جوان در این حوزه تخصصی موسیقی بشود. به امید ادامه پیدا کردن و حمایت مادی و معنوی نهادهای مسئول موسیقی و تئاتر کشور در برگزاری سراسری آن در کل ایران. **شروین عباسی (دبیر انجمن موسیقی تئاتر ایران)**

نیست همه داستان‌ها را به یاد آورد» به کارگردانی رضا حداد اشاره کرد. حمیدرضا ترکاشوند هم در نمایش «۶۵۷» و «عاشقانه‌ها ۱۴۰۱» به کارگردانی شهرام گیل‌آبادی ایفای نقش داشته است. «علی زندوکیلی» دیگر خواننده پاپ موسیقی ایران است که اولین بار شهرورماه ۱۳۹۲ در فصل اول پروژه «ترانه‌های قدیمی» به کارگردانی محمد رحمانیان حضور پیدا کرد. تجربه دیگر او «نبرد رستم و سهراب» حسین پارسایی بود.

امیر مقاره از خوانندگان گروه موسیقی ماکان بند هم در نمایش «تیتانیوم» به کارگردانی اشکان درویشی روی صحنه رفت. پیا اجرای محمد معتمدی در «کلنل» کاری از امیر بشیری و با هنرنمایی پرواز همای در اپرای «حلاج»، «موسی و شعبان» و همچنین بازی رضا یزدانی در نمایش «عاشقانه‌های خیابان» به کارگردانی شهرام گیل‌آبادی. به هر روی، پردازش در زمینه موسیقی و نمایش همچنان رونق دارد و طی این چند سال اخیر سالن‌های پایتخت را به خود اختصاص داده است. تا آنجا که انجمن موسیقی خانه تئاتر در این زمینه شکل گرفت تا این فعاً لیات هد فمند تر و منسجم‌تر کار خود را پیش ببرند.

اما تنها آهنگسازان شقیفه این هنرهای نمایشی نیستند و طی یک دهه اخیر می‌توان به خوانندگانی چون «کاوه آفاق» بازیگر نمایش «خاکستری»، ساخته شایان افکاری و روزبه بمانی، بازیگر نمایش «کسی

بازیرگر نمایش «کسی

بازیرگر نمایش «کسی

یکی از ارکان

مغفول مانده

تئاتر، موسیقی

تئاتر است؛

بخشی از

هنر که گرچه

اغلب در

پس‌زمینه

شنیده

می‌شود، اما

در ژرف‌ترین

لایه‌های

نفس

می‌کشد و بر

جان مخاطب

می‌نشیند

است و مطمئناً در کمک به رشد

هنرمندان جوان و استعدادها

کمتر توسعه‌یافته نقش کلیدی خواهد

داشت. امیدوارم این حرکت، آغازی

برای شکل‌گیری یک جریان جدی و

معیارهای قیق و علمی برای سنجش

کیفیت موسیقی تئاتر را در برمی‌گیرد.

این فرم، نه‌تنها به داوران کمک می‌کند

تا با نگاه کارشناسانه و منظم، آثار

را بررسی کنند، بلکه به آهنگسازان

نیز بازخوردی کاربردی و سازنده ارائه

می‌دهد. معیارهای ارزیابی در این فرم

شامل موارد مهمی از جمله: خلاقیت

و نوآوری در ایده‌ها و ترکیب سازها،

هماهنگی موسیقی با متن و اجرای

نمایش، تأثیرگذاری دراماتیک موسیقی

بر روایت، کیفیت هنری در ملودی،

هارمونی و انسجام قطعات، نوآوری در

بومی‌سازی یا بین‌المللی‌سازی زبان

موسیقایی، کیفیت اجرای خطوط آوازی

و سازی و همچنین کیفیت صدا

برداری در ضبط یا اجرای زنده است.

این روش نظام‌مند و دقیق، فرصت

می‌دهد که هراتر براساس جنبه‌های

گوناگون هنری و فنی بررسی شود و

داوران بتوانند نظر کیفی خود را با دلایل

مستند بیان کنند. این فرم، بخشی از

تلاش‌های انجمن برای ایجاد شفافیت،

عدالت و ارتقای کیفی موسیقی تئاتر

است تا نه‌فقط کیفیت آثار ارتقا یابد،

بلکه به آهنگسازان نیز بازخوردی

ارائه می‌دهد. معیارهای ارزیابی در این

فرم، شامل موارد مهمی از جمله: خلاقیت

و نوآوری در ایده‌ها و ترکیب سازها،

هماهنگی موسیقی با متن و اجرای

نمایش، تأثیرگذاری دراماتیک موسیقی

بر روایت، کیفیت هنری در ملودی،

هارمونی و انسجام قطعات، نوآوری در

اخبار

حمید گودرزی به «باد زرد ونگوگ» پیوست

حمید گودرزی با ایفای سه نقش متفاوت در نمایش «باد زرد ونگوگ» با فرهاد آبیض همکاری می‌شود.

این بازیگر در نمایش «باد زرد ونگوگ» به کارگردانی علیرضا کوشک جلالی و تهیه‌کنندگی آرتینا موگویی نقش پل‌گوکن و ۲ کاراکتر مهم دیگر را ایفا می‌کند. پل‌گوکن نقاش امپرسیونیست همدوره با ونگوگ است که در زندگی ونگوگ نقش مشهور هلندی دارد که متن آن را کوشک جلالی، به نگارش درآورده است. در این نمایش فرهاد آبیض نقش نوسان ونگوگ را ایفا می‌کند. **! مهر**

آغاز فیلمبرداری «سقفونی باران»

فیلم سینمایی «سقفونی باران» به نویسندگی، کارگردانی و تهیه‌کنندگی علیرضا امینی از اوایل آذر در شمال کشور

مقابل دوربین می‌رود.

این فیلم که در ژانر درام عاشقانه ساخته می‌شود، پس از طی مراحل نهایی پیش تولید وارد مرحله فیلمبرداری خواهد شد.

«سقفونی باران» سال گذشته نیز برای تولید آماده شده بود، اما به دلیل فراهم نشدن شرایط مورد نظر و تغییر فصل، فیلمبرداری پروژه به تعویق افتاد. از حدود یک ماه پیش، روند پیش‌تولید نهایی فیلم دوباره آغاز شده و اکنون تیم تولید در آستانه شروع فیلمبرداری قرار دارند. **!ایرنا**

آغاز نمایش عمومی «شگرد» در تلویزیون

مستند «شگرد» پس از درخشش در جشنواره‌های داخلی و خارجی برای اکران عمومی، به پلتفرم تلویزیون رفت.

مستند سینمایی «شگرد» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی جعفر صادقی که پیش‌تر موفق به کسب سیمرغ بلورین بهترین فیلم مستند از فصل و مدال بلورین چهل و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های ورزشی میلان شده بود، به‌صورت رسمی در پلتفرم تلویزیون منتشر شد تا مخاطبان بتوانند این اثر را به‌صورت رایگان تماشا کنند. «شگرد» روایتی صمیمی و الهام‌بخش از تلاش‌های یک مربی کشتی دلسوز است که نوجوانان و کودکان علاقه‌مند به این ورزش را آموزش می‌دهد و آنها را برای حضور در مسابقات رسمی کشتی آماده می‌کند. **تسنیم**